

FDUV

Gula Pressen

Förbundet De Utvecklingsstördas Väl r.f.

September 2010

Gula Pressen

FDUV:s och DUV-rörelsens
medlemsblad

Utgivare

FDUV
Förbundet De
Utvecklingsstördas Väl r.f.
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors
tfn (09) 43 42 36 0
fax (09) 40 77 48

Ansvarig utgivare

Lisbeth Hemgård
lisbeth.hemgard(a)fduv.fi

Redaktionssekreterare

Anne Wetterhoff
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors
anne.wetterhoff(a)fduv.fi

Ombrytning & layout

Anne Wetterhoff

Adressförändringar

FDUV
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors
tfn (09) 43 42 36 0
e-post: fduv(a)fduv.fi

Tryckeri

Fram
Vasa 2010

Upplaga

2 600

Pärmbild

Äventyrsläger på Sälgrund
Foto: Christoffer Sundqvist

Innehåll

Handikappolitik nu och då	3
Dagbok från Konst- och dramaläget	4
Barnläger på Merilä i Jakobstad	5
Hantverkssemester på Sirkkas Hus	6
Ridläger på Stall Aftonsol	7
Äventyrsläger på Sälgrund	7
Inclusion Internationals kongress	8
Seminarium om lättläst i Oslo	10
Från stenålder till nutid	11
LL-kurs ordnades i Hangö	11
Lördagsskoj för hela familjen	10
Projekt Läsombud i Svenskfinland	12
Språkträning med Karlstadsmodellen	13
DuvTeatern på Nationaloperan	14
Livlig sommarträff för Bamsefamiljer	15
Familjekurs med ridterapi	16
FPA-familjekurs på Päiväkumpu	17
Världen i byn	17
Föreningssidorna	18
Kurser och evenemang 2010	21

Gula Pressen har deadline
tisdag 23 november
och utkommer vecka 50.

Skicka material per e-post:
gulapressen(a)fduv.fi
eller per post till adressen
Gula Pressen, FDUV
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors

Handikappolitik nu och då

I denna tidning ser vi tillbaka på den soliga sommaren och alla läger. Lägerverksamheten är en av FDUV:s äldsta verksamhetsformer som gläder många personer med utvecklingsstörning. Den har också betydelse för många familjer eftersom den fungerar som avlastning. Flera kommuner har under sommaren meddelat att de inte längre betalar för vår lägerverksamhet på grund av det svåra ekonomiska läget i kommunen.

Lägerverksamhet är inte lagstadgad verksamhet, vilket innebär att kommunen inte är tvungen att betala. För oss på FDUV känns det svårt eftersom vi vet vilken betydelse lägren har för våra medlemmar. För många medlemmar är lägren en guldkant i vardagen som gör att man har något att se fram emot under våren och något man minns under hösten.

Jag tror det kommer att stå samhället dyrt när man skär bort allt som gör livet lättare att leva, man beaktar inte den förebyggande effekten som aktiviteter har.

Under de gångna veckorna har personer med funktionsnedsättningar lyfts fram, Kårkulla samkommun har haft sin jubileumsfest, samkommunen fyller 50 år. Dessutom har det nationella handikappolitiska programmet presenterats.

Kårkulla samkommun är en viktig aktör inom finlandssvensk omsorg. I samband med festligheterna har en historik utgivits där man beskriver Kårkullas betydelse för personer med utvecklingsstörning och deras familjer.

Vi kommer att presentera historiken närmare i nästa nummer av Gula Pressen. Kårkulla firade den 20 augusti 2010 i Åbo, samma dag för 50 år sedan flyttade de första "klienterna" till Kårkulla centralanstalt, som vårdhemmet hette då.

För mig var jubileumsfesten en dag då jag träffade många gamla vänner från den tid jag arbetade på vårdhemmet eller på olika boendeenheter i Svenskfinland. Att få träffa så många personer med utvecklingsstörning och personal som arbetat inom Kårkulla väckte fina minnen. Mässan som hölls i Åbo Domkyrka, stannade speciellt i mitt minne,

att både personal, personer med utvecklingsstörning och inbjudna tillsammans deltog i mässan, bidrog till att stämningen blev gripande och fin. Kårkulla samkommun har haft flera fester under året men den 20 augusti var det huvudfest.

Förra veckan presenterades regeringens handikappolitiska program. Det har varit en lång process och FDUV har följt med programmets tillblivelse. Flera seminarier har ordnats, också på svenska där processen presenterats. Den 23 september 2010 arrangerar FDUV tillsammans med andra handikapporganisationer och VANE (riksomfattande handikapprådet) ett seminarium i Vasa där man presenterar de viktigaste punkterna. Programmet består av 122 konkreta åtgärder, vilka är indelade i fjorton olika teman där bland annat utbildning, arbetsliv, tillgänglighet, boende, forskning och förebyggande av fattigdom lyfts fram. Kungstanken i det handikappolitiska programmet är att det skall genomsyra all samhällelig verksamhet vilket betyder att handikapperspektivet ska införlivas i samhällets alla sektorer.

Handikappfrågor är inte enbart en fråga för social- och hälsovården utan lika viktigt är att andra samhällsområden, såsom kultur, kommunikation och teknik beaktar funktionshindrades behov. Omsorgsminister Paula Risikko framhåller i sitt anförande i Ständerhuset den 26 augusti 2010 att handikappolitiska programmets viktigaste uppgift är att förändra attityderna till personer med funktionsnedsättning. Attityder är viktiga men det är också av största vikt att stöd och tjänster erbjuds så att personer med funktionsnedsättning kan delta i all samhällelig verksamhet på samma villkor som andra.

Det kommer att bli en stor utmaning för handikapporganisationerna att se till att åtgärderna förverkligas rent konkret, men det tycker jag å andra sidan bör vara en av våra primäruppgifter.

Lisbeth Hemgård
FDUV:s verksamhetsledare
lisbeth.hemgard(a)fduv.fi

George Granö och Ann-Christine Nyholm målar.

På Raseborgs sommartheater.

Maskerna användes på dramapassen.

Alva Ek och Susanna Lång grillar korv.

19–25.7.2010, Högsand

Dagbok från Konst- och dramalägret

Måndag 19.7

Först vad vi gjorde när vi kom till lägret förde vi våra saker till rummet. Jag och Susanna Lång delade rum i år på Konst- och Dramalägret på Högsand. Efter lunchen hade vi vår första samling, där vi alla deltagare och lägerledare skulle presentera oss.

Mellanmål åt vi efter det så den som ville till butiken så fick följa med dom andra deltagarna och lägerledarna. Efter middag hade vi lakanlek, pantomim och sen kvällsmål. Det var en bra dag därför att lägerveckan börjar. Att komma första dagen på läger är trevligt, det hände inte så mycket annat – därför att vi kom först dit.

Tisdag 20.7

Först hade vi morgonmål, efter det samling, där vi gick igenom dagens program. Vi började dagen med första konst- och dramapasset. Vi blev delade i två grupper, min grupp började först med drama. Vi gjorde djurstatyer. Sedan blev det lunch och efter det konstpass, där vi gjorde masker. Det kändes ovant för mig i draman att göra djurstatyer, kändes lite svårt men intressant.

Mellanmål hade vi efter det och så gick alla ner till stranden för att ha strandliv. Det var skönt på stranden. Jag tog bilder med min nya kamera, några ledare visade mig hur jag skulle använda den. Efter middag var det sångstund, det var trevligt. Grillningsfest, alla samlades runt grillen, det var skojigt och jag tyckte att det var trevligt.

Vi hade också sagostund, en ledare läste från en bok som var Karlsson på taket. Jag tyckte att Karlsson på taket lät annorlunda än på skivan.

Onsdag 21.7

Efter morgonmålet berättade ansvariga ledarna att vi hade konstpass. Vi målade maskerna. Min grupp målade tavlor. I draman skulle vi dansa och vara som skuggbild. Drama var roligt och intressant tyckte jag.

På lunchen fick vi högtidligt besök från FDUV:s kansli i Helsingfors. Efter lunch blev det drama, mellanmål och bastu. Vi var ganska många där. Efter det så var det karaoke, vissa sjöng och andra lyssnade. Sen fortsatte sagostund, det var ganska trevligt.

Torsdag 22.7

Samling, konst- och dramapass. På konstpasset målade vi skuggor, det var skojigt att måla skuggor på speciellt material. I drama gjorde vi nya saker, intressant och roligt. Efter mellanmålet gick vi alla ner till stranden, och sen var det dags att göra sig färdig för Raseborgs sommartheater och att se på Robin Hood. Robin Hood var bra, där var några akter som jag tyckte att var bra såsom pilskyttetävlingen. Jag tyckte att Marion var bra också.

Fredag 23.7

I draman hade vi som tema Robin Hood, min roll var prins Johan. För mig var det inte så mycket att göra i den rollen. Efter draman var det födelsedagsfirande för en deltagare. Det bjöds på kaka. Vi hade generalrepetition innan karnevalen skulle börja. Det var trevligt på karnevalen.

Det fanns på Högsand ett finskt barnläger. De bjöd oss på deras konstutställning och där fanns många vackra föremål och andra fina saker.

Så var det bastu och grillning, alla hade samlats runt grillningsstället. Det

är inte så ofta som jag själv grillar, därför tycker jag att det var bra. Sen var det sagostund. Jag brukar inte så ofta numera läsa eller lyssna på sagor, därför tyckte jag om det.

Lördag 24.7

På samlingen berättade dom att vi skulle ha Olympiad. Vi blev uppdelade i fem grupper. Olympiadgrenar var såpbubblor, sätt svans på grisen, pilkastning, stövelkastning och att känna igen olika föremål. Olympiaden var spännande och bra.

I dag har det varit regnigt. I fem dagar har det varit väldigt vackert väder. Ledarna hade lagt upp en skönhets-salong för intresserade.

Efter middagen var det cirkus och sen disco. Jag tyckte om disco, det var mycket olika slags musik och lekar. Discokvällen avslutades med en låt från min skiva. Celine Dions låt MY HEART WILL GO ON (Love Theme From "Titanic").

Söndag 25.7

Dagen började med morgonmål och sen skulle alla börja packa ner i väskan alla sina saker. På den sista samlingen tackade ledarna oss med diplom och en gåva. I diplomerna hade alla ledarna skrivit sina namn. Den egna ledaren gav gåvan till sist. Efter samling hade vi vår sista lunch före hemfärden

Jag tyckte i helhet att lägerveckan var bra, det var förstås annorlunda än tidigare år. Också i år hittade jag favoritledare på lägret fast alla lägerledare var bra. Jag kom bra överens med alla som var på lägret.

Min egen åsikt i år är att alla lägerledare klarade bra sin uppgift men det är ju bara vad jag tyckte. Jag kan inte tala om vad dom andra tyckte.

*Text: Kari Lautjärvi
Foto: Ville Vuorelma & Helena Laxén*

Mina bästa minnen

- alla lägerledare och lägerdeltagare var trevliga
- alla deltagare hade egen ledare, jag gillade väldigt mycket min egen ledare, vi gjorde olika saker tillsammans under lägerveckan.
- min sambo Susanna Lång hade samma lägerledare som jag

Anton vid Pörkenässtranden.
Korvgrillning vid Meriläs grillkåta.

Barnläger på Merilä i Jakobstad

2–18 juli 2010

Foto: Camilla Jofs

Marie åker med ponny.
Besök från Markens djurgård.

Hantverkssemester i Sirkkas hus i Bjärnä

28.6–4.7.2010

Text: Sirkka Koskinen

Foto: Nanny Sundström, Sirkka Koskinen

Decoupage arbete på gång ute på gården. Decoupage är att man klipper ut bilder från servetter och pusslar nya bilder av dem och fäster med speciell lack – fast ibland ville vindpustarna blanda sig i saken lite för mycket! Gun visar upp sitt decoupage med trädgårdstema.

Gamla jeans blev nya och fina väskor – och alla helt olika!

Nåljakt!!! Att söka en borttappad synål i gräsmattan var en utmaning – men den hittades. Här ser Rica ännu bekymrad ut. Nanny och Xandra hjälper till med letandet.

Chrisu koncentrerar sig på bandlagning, nya väskan är redan i användning!

Rica tyckte om att laga band ...och det blev verkligt många och långa band, ibland redan tidigt på morgonen.

Vi var på Robin Hood-premiär och efter föreställningen var det roligt att träffa bekanta skådisar, här Miso och Dan Idman.

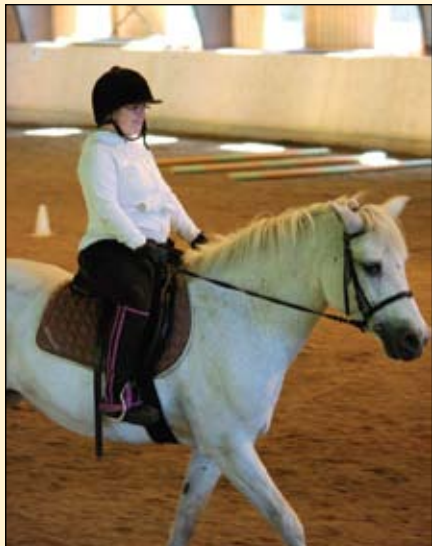

På fredagen var vi till Åbo på Medeltidsmarknad. Människorna var klädda i medeltidskläder, och det var teater bland folk! Kanske nästa gång kunde vi själva också ha medeltidens kläder på oss.

Riktigt allt har vi inte ens kommit ihåg att fota. Vi var och simma i Tenala en kväll. Och vi var till Lions loppis i Tenala på lördagen, det var hett som i bastun, och många bekanta träffade vi också. På lördag kväll hade vi fest. Vi lagade mat tillsammans, sallad och ostpaj. Och jordgubbar med grädde och maräng till efterrätt.

Ridläger på Stall Aftonsol

En söndagseftermiddag i augusti samlades alla förväntansfulla ridlägerdeltagare på Stall Aftonsol i Hammarland. Många hade deltagit förut men för vissa var det en helt ny spännande upplevelse.

DUV på Åland ordnade ridläger i Hammarland. Hilda deltog i lägret.
Foto: Fredrik Scott

Vi välkomnades med fika och Mia berättade kort om hur programmet de följande fem dagarna skulle se ut. Nu blev deltagarna även tilldelade hästen som de skulle få ha som sin under veckan.

Då alla föräldrar hade åkt och vi installerat oss i både lillstuga samt i ridhuset gick några iväg till betet för att hämta hem ponnyerna som skulle vara med under vecka. De stora hästarna var redan hemma i hagen.

Under kvällen putsade deltagarna sin hästs sadel och träns så att de skulle vara fina på måndag morgon då ridningen skulle sätta igång. Åsa, som var vår ridlärare under lägret, kom på måndag morgon och direkt

frukosten slunkit in var det dags att bege sig till stallet.

Under veckan som gick red deltagarna två gånger per dag, ett pass på förmiddagen och ett pass på eftermiddagen. Förmiddagspass reds i ridhuset, där fick eleverna öva sina färdigheter i att styra hästen i slalom, över bommar och i bågar. De travade också som om de aldrig gjort annat.

På kvällarna tittade vi på film och spelade olika spel. Torsdag kväll var den traditionella trerättersmiddag, som i år bestod av toast Skagen, spagetti med köttfärssås samt en underbar rabarberpaj till efterrätt.

Alla kvällar utom denna somnade deltagarna som stockar, men nu var de alldeles för spända inför uppvisningen på fredag, alla var vakna sent på kvällen med fjärilar i magen. På avslutningen kom det många föräldrar och bekanta som beundrade hur duktigt deltagarna kunde rida.

Text: Petra Alén, lägerledare

Äventyrläger på Sälgrund
19–23 juli 2010

*Foto:
Christoffer Sundqvist*

Foto: Jonas Bergholm

Inclusion Internationals Kongress i Berlin

Inclusion International arrangerade sin femtonde kongress i Berlin, i Tyskland, den 16–19 juni 2010.

FDUV är medlem i denna världsomfattande organisation som har medlemmar överallt i världen. Inclusion Internationals mål är att förbättra levnadsvillkoren för personer med utvecklingsstörning och deras familjer. Att få bestämma över sitt eget liv, att minska fattigdomen bland familjer med funktionsnedsättningar och en inkluderande skola har varit aktuella teman under de senaste åren i förbundet.

Organisationen arrangerar vart fjärde år en kongress, dit alla medlemmar inbjuds, den förra kongressen var i Mexico år 2006 och följande kanske blir i Finland eftersom den finska systerorganisationen visat intresse för att arrangera den i Finland.

Berlinkongressen samlade ett rekordantal deltagare och också ett rekordantal deltagare med utvecklingsstörning; över 2 700 deltagare från åttio olika länder varav 850 deltagare med utvecklingsstörning. I programmet utgick man från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Programmet var mångskiftande och stämningen var otroligt fin. Kongressens program var uppbyggt så att en del av föreläsningarna var lättare att förstå än andra, detta för att personer med utvecklingsstörning skulle kunna delta och förstå mera av innehållet. Programmet var så digert att det fanns något för var och en, det var bara att välja mellan de olika workshopparna.

Att få delta i en kongress där deltagarna kommer från hela världen och det mesta är anpassat så att också

Frågor som diskuterades:

- rätten att bestämma över sitt eget liv
- att bli accepterad som fullvärdig medlem i samhället
- rätten till undervisning inom ramen för den allmänna undervisningen (en skola för alla)
- rätt till det stöd man behöver
- rätt till inkomster så man inte behöver leva i fattigdom och bli diskriminerad

personer med utvecklingsstörning kan delta kändes verkligen bra.

Från FDUV deltog ordförande Nils Torvalds, vice ordförande Beatrice Wahlström, styrelsemedlem Rabbe Sjöberg, från kansliet Tina Romberg och Lisbeth Hemgård. Från Steg för Steg deltog Jonas Bergholm med assistent Thea Bärlund.

På nästa sida några reflektioner av deltagarna.

Lisbeth Hemgård

Etta i Berlin:

Kanada och fnissande flickor

Jag var 15 år gammal när jag besökte Berlin första gången. Jag hade jobbat på ett jordbruk i Niedersachsen i det som då kallades Västtyskland och för tillsammans med en bekant familj till Berlin för fyra dagar. Efter det har jag besökt staden otaliga gånger – och av någon underlig anledning trivs jag där.

Det var alltså med goda vibrationer i kroppen jag satt i Berlins S-bahn på väg till konferenscentret Estrell och Inclusion Internationals 15:e kongress. Lite beroende på hur man väljer att ta sig fram i Berlin finns det alltid någonting historiskt att se: nu kunde jag välja att komma längs Tempelhof-flygplatsens södra kant. Flygplatsen är numera stängd, men det var hit flygplanen kom under Berlinkrisen 1948–1949. Berlinarnas språkhumor döpte flygplanen till ”Rosinenbomber”, Russinbombare, eftersom de kom med russin och mat till den blockerade staden.

Men världskongressen var också en upplevelse – och en påminnelse. Vi har länge varit övertygade om att de nordiska välfärdsländerna har varit världsettor också när det har gällt att skapa jämlika förhållanden för på olika sätt funktionshindrade medmänniskor. Men för varje dag i Berlin blev jag allt mera övertygad om att den trygga tron är en sanning från förgångens tid.

Föredragen under kongressen visade för varje dag allt tydligare att det var Kanada, som nu framstod som det ledande exemplet.

Det vackraste och roligaste exemplet handlade om en tv-kampanj för att inkludera funktionshindrade i den vanliga skolundervisningen. Jag tror att det är en oerhört viktig och ibland ganska svår uppgift. Hur skall vi klara av att avskaffa fördomar om skolsystemet indirekt underhåller dem genom att skapa från varandra avbalkade undervisningsformer?

Det var en serie tv-snuttar, som drev med fördomarna om att funktionshinder stör skolklasserna. Den slutade med att flickan med Downs syndrom förklarar för läraren, att hon tar all lärartid och stör sina klasskamrater. Samtidigt stiger en av hennes klasskamrater fram och säger samma sak. Och båda lägger handen för munnen och börjar fnissa.

Och flickorna har ju rätt. Skolelever i en klass tar all tid läraren har. Och stör sina klasskamrater.

Det gjorde åtminstone jag.

Nils Torvalds

Artikel 6:

Kvinnor med funktionsnedsättning

Jag hade förmånen att delta i Inclusion International från förbundets sida. Detta var min första internationella konferens, tidigare har jag varit i Tammerfors på Inclusion Europe, en FDUV-konferens och en konferens på Kehitysvammaliitto. (Det är ändå ganska många konferenser). Konferenserna är uppbyggda på samma sätt, gemensamma samlingar på förmiddagen, och efter det kan man delta i olika mindre samlingar beroende på vilket ämne som intresserar.

Berlinkonferensen var internationell, så mycket var simultantolkat till engelska (eller tyska, franska) beroende på vilket språk den som föreläste hade. Dessutom fanns flere föreläsningar enbart på tyska, eftersom vi var i Tyskland.

Föreläsningarna var också märkta enligt svårighetsgrad, det vill säga ifall ämnet var svårt och språket svårt var det märkt i programmet. I programmet stod också till vilka språk en föreläsning översattes.

Konferensutrymmena hade olika namn, så på fredagen gick jag till Cairo (jo, det var stadsnamn) för att lyssna på ”Gender and intellectual disability” (Kön och intellektuella funktionsnedsättningar). Föreläsningen gick enbart på tyska. Ramona Gunther var ordförande och första föreläsare var Birgitte Faber från Tyskland. Hon berättade att hon varit med i New York och förhandlat om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Både Ramona Gunther och Birgitte Faber har utvecklingsstörning.

Birgitte Faber var speciellt glad över artikel 6, kvinnor med funktionsnedsättning. I artikeln sägs: **konventionsstaterna erkänner att kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är utsatta för flerfaldig diskriminering och ska därför vidta åtgärder för att säkerställa att de fullt och likaberättigat åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.**

Birgitte Faber föreläste ledigt och strukturerat på en klar och redig tyska, som till och med jag förstod.

Följande föreläsare kom från ett tyskt tv-bolag, som har gjort en dokumentär om barn till personer med utvecklingsstörning. De diskuterade kring svårigheterna kring dokumentären, och hur de hade upplevt barnen och föräldrarna. De hade följt med två familjer, varav den ena bodde i samhället och den andra familjen i ett boende.

Det var många kvinnor med utvecklingsstörning på denna föreläsning, och efter avklarad introduktion började en livlig diskussion. Alla hade åsikter. Ämnet är svårt och alla har en egen åsikt i ämnet. Inget är ju helt rätt eller fel. Som med allt.

Tina Romberg

Jonas Bergholm från Steg för Steg deltog i kongressen.

Seminarium om lättläst i Oslo

LL-Center deltog i augusti i ett internationellt möte kring lättläst med nätverket Easy-to-Read. Mötet hölls i Oslo, och det var våra norska kolleger på förbundet Leser søker bok som stod för arrangemangen.

I mötet deltog representanter för Sverige, Spanien, Holland, Österrike, Kroatien och Japan. Finland representerades av både finska Selkokeskus och vårt eget LL-Center. Tack vare ett bidrag från Svenska kulturfonden kunde hela LL-Center vara på plats.

Under seminariet fick vi höra presentationer om pågående projekt och den allmänna situationen i olika länder. Bland annat berättade svenskarna om sitt nya projekt Läskraft, som utbildar frivilliga högläsare för personer med demens, och spanjorerna berättade om hur de marknadsför lättlästa böcker i samarbete med biblioteken.

Vi diskuterade också nya riktlinjer och kriterier för lättläst språk. Diskussionerna fortsatte medan vi åt middag, och däremellan hann några av oss med en gemensam promenad genom staden och ett besök på det nya Operahusets tak.

Leser søker bok

Det internationella lättläst-nätverket träffades på Litteraturhuset i Oslo, där våra norska kolleger på Leser søker bok också har sitt kontor.

Leser søker bok arbetar med att göra litteraturen tillgänglig för alla i Norge. Det gör de genom att se till dels att det finns lättlästa böcker, dels att de hittar sina läsare. De ger inte själv ut böcker, men de ger både ekonomisk och praktisk hjälp till författare som skriver lättlästa böcker, och till förlagen som ger ut dem.

– Vi arbetar för kulturell demokrati, säger verksamhetsledaren Anne Marit Godal.

En viktig del av Leser søker boks arbete är deras samarbete med biblioteken. Idag har 40 procent av de norska stadsbiblioteken gått med i samarbetet som betyder att de får ett exemplar av varje bok som fått stöd av Leser søker bok. Till samarbetet hör också utbildning för personalen och stöd för dem i arbetet med de lättlästa böckerna.

– Vi har forskning som visar att de här böckerna inte blir lånade om man inte aktivt puffar på läsarna och rekommenderar böcker, säger Tine Solvang.

Tine är den som sköter samarbetet med biblioteken.

– Jag håller själv kontakt med riksorganisationerna för våra målgrupper. Så försöker jag få bibliotekarierna att vara i kontakt med lokala organisationer och institutioner.

Bland de målgrupper hon håller kontakt med nämner Tine dyslektiker, synskadade, personer med utvecklingsstörning och invandrare.

AnnMarie Lindman

LL-folk på Operans tak i Oslo: Dietmar Löffler, Kerstin Matausch och Birgit Peböck från Österrike, Maria Österlund från Finland, Anne Marit Godal och Vegard Nordin Løvå från Norge, Solveig Arle och Johanna Rutenberg från Finland.

De över 200 biblioteken som samarbetar med Leser søker bok får ungefär 15 nya böcker per år. När de går med får de alla böcker som kommit ut tidigare – eftersom förbundet funnits sedan 2002 är det nu cirka 100 böcker.

Just nu står faktiskt bibliotek ”i kö” för att samarbeta med Leser søker bok. Resurserna räcker nämligen inte till att utbilda personal från mer än 20 bibliotek per år, och nu har det varit många fler som vill gå med.

Böcker i sex grupper

Leser søker bok rekommenderar att biblioteken samlar alla deras böcker i en hylla. Det här är för att böckerna ska vara lätta att hitta.

Böckerna är indelade i sex grupper:

1. ”Lite att läsa” (Litt å lese). Böcker med lätt språk och grafisk utformning, men innehållet är ”vanligt”.
2. Böcker med stor text.
3. Böcker för synskadade: punktskrift och taktila böcker.

4. Böcker med enkelt innehåll. Böcker som inte bara är gjorda för att vara lätta att läsa, utan också lätta att förstå. De här böckerna har speciellt mycket bilder.

5. Böcker med teckenspråk eller stödtecken.

6. Böcker med bliss eller piktogram, alltså böcker på symbolspråk.

Alla böcker märks med klistermärken i en viss färg, beroende på till vilken grupp de hör. Tanken är alltså att de ska finnas på samma ställe i biblioteket, men indelade i de sex grupperna. Bibliotekarierna får också information om vilka böcker de ska rekommendera till vilken målgrupp. Över huvud taget försöker Leser søker bok bygga upp ett sådant samarbete med biblioteken att det är lätt för nyanställda bibliotekarier att komma med i det. På det sättet vill man undvika att allt hänger på vissa personer, som sedan kanske byter

jobb eller går i pension.

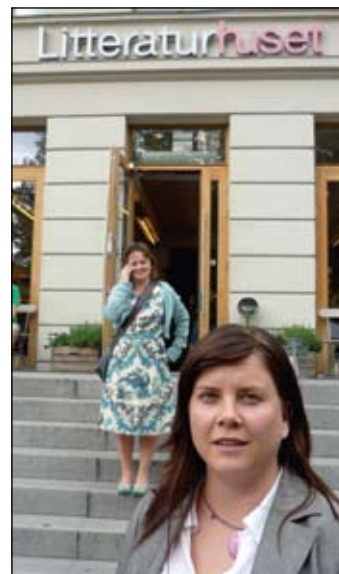
Bibliotekarierna förväntas också ordna läsgrupper och aktivt besöka ställen där målgrupperna samlas.

– En tredjedel av biblioteken som vi samarbetar med har i sin tur samarbete med institutioner för invandrare. I Lite att läsa-gruppen finns också en underavdelning med böcker som är tänkta för människor som lär sig norska som främmande språk, berättar Tine.

– Ungefär lika många av biblioteken, en dryg tredjedel, samarbetar med olika vuxenutbildningar. Men bara fem procent av dem samarbetar med dyslexiorganisationer, och ännu färre med organisationer för personer med funktionsnedsättning.

– Så där har jag mycket jobb att göra, att via riksorganisationerna få igång mer samarbete.

Text: Solveig Arle, redaktör

Solveig Arle

Anne Marit Godal och Tine Solvang utanför Litteraturhuset i Oslo.

Från stenåldern till nutid

– Europas historia och världshistorien i lättläst version

Historia är en berättelse om det förflutna.

Det är lättare att förstå vår egen tid om vi vet vad som har hänt tidigare.

Från stenåldern till nutid ger läsaren baskunskap om världshistorien.

Boken handlar litet mera om Europa än om resten av världen, eftersom vi finländare bor i Europa.

Boken börjar med stenåldern och sträcker sig ända till vår tid.

Lärum-förlaget Ab
Handelsplanaden 20 A
65100 Vasa

e-post:
forlaget(a)larum.fi

tfn: +358-(0)6-3195 659
fax: +358-(0)6-3195 658

LL-kurs ordnades i Hangö

LL-center ordnade i juni en kurs i att skriva lättläst i samarbete med Hangö sommaruni. Kursen var två dagar lång och innehöll både föreläsningar och övningar. Kursen hade elva deltagare, bland dem fanns bland annat fyra lärare, en informatör, en översättare och en journalist. Vi hoppas att de alla får användning för det som de lärde sig i Hangö!

Johanna von Rutenberg

Middag på Fyra vindarnas hus: Tua Kyrklund, informatör på FPA, och historieläraren Mats Österback som också skriver lättlästa läromedel för Lärum-förlaget deltog i LL-kursen på Hangö sommaruni.

LL och läsombud på Helsingfors bokmessa

LL-Center och Lärum har i år igen en egen monter på bokmässan i Helsingfors mässcentrum 28–31.10.2010. Vi finns på avdelningen Den finlandssvenska boken och vår monter har nummer 6f19.

Projekt Läsombud i Svenskfinland medverkar med program på Tottiscenen fredag 29.10.2010

kl. 12:30

LITTERATUR VIA LÄSOMBUD

Det räcker inte med att det finns lättlästa LL-böcker, de ska hitta sina läsare också. Läsombudsprojektet 2010-2012 är ett steg på vägen. Johanna von Rutenberg från LL-Center och läsombudet Christina Grönroos diskuterar med Solveig Arle.

kl. 13:00

LÄSNING – VÅR DEMOKRATISKA RÄTTIGHET

En demonstration av Christina Grönroos, ett av Finlands första läsombud och några deltagare från en läsgrupp inom DUV i Östra Nyland.

Projekt Läsombud i Svenskfinland har kört igång

FDUV:s LL-Center har fått RAY-medel för ett treårigt läsombudsprojekt. Projektets syfte är att utveckla en modell för hur läsombud och läsning av lättläst kan göras till en regelbunden och bestående verksamhet inom vård och omsorg i Svenskfinland.

Ett läsombud är en person som ser till att den som själv har svårt att läsa får hjälp med läsningen. I praktiken handlar det om att ordna läsestunder och läsa högt antingen i grupp eller individuellt, att hjälpa med biblioteksbesök och att känna till vad det finns för lättläst material. Läsombudet är oftast en anställd på ett boende eller en daglig verksamhet som sköter läsandet som en del av sitt jobb, men det kan också vara en frivillig som regelbundet kommer och hjälper med läsningen.

I vårt projekt utgår vi från den riks-svenska läsombudsmodellen. I Sverige har man utbildat läsombud i snart 20 år och där finns nu nästan 5 000 läsombud. Det centrala i den svenska modellen är allas rätt till läsning. Läsningen ska inte vara något man gör om det blir tid över eller om det råkar finnas en ivrig läsare bland personalen, utan läsningen ska vara inskriven i verksamhetsplanen, den ska ske regelbundet, det ska finnas läsombud på alla enheter och arbetsgrupper som ansvarar för att verksamheten fortlever och utvecklas.

LL-Center har under de senaste åren haft ett par mindre projekt kring läsombud och läsning för personer med utvecklingsstörning. Vi vet att det finns många enheter där man läser ofta och mycket. Men vi vet också att det oftast hänger på någon eldsjäl som håller igång verksamheten och att det finns många enheter där man inte läser alls. Med det nya projektet vill vi sprida verksamheten till flera enheter och undersöka på vilket sätt läsombuden och läsningen bäst kunde göras till en bestående verksamhet också hos oss här i Svenskfinland. Den här gången riktar vi oss också till flera grupper av personer som har svårt att läsa själva.

Förutom personer med utvecklingsstörning har vi nu med också personer med demens och äldre som förlorat förmågan att läsa själva.

Våra samarbetsparter i projektet är Kärkulla, Folkhälsan och äldreomsorgen i Närpes stad och Vörå-Maxmo kommun. DUV-föreningarna i Jakobstad, Nykarleby, Vasa, Västnyland och Åland kommer också att delta i projektet. Närpes och Vörå-Maxmo deltar inom ramen för ett utvecklingsprojekt som heter Äldrecentrum Österbotten. Cirka 40 personer från 15 olika enheter plus DUV-föreningarna kommer att få läsombudsutbildning och starta läsverksamhet inom projektet.

I slutet av september samlas läsombuden till sin första utbildningsdag med läsombudsutbildaren Katharina Laurell från Sverige. Alla enheter som deltar i projektet kommer att få ett bokpaket med lättlästa böcker och en prenumeration på LL-Bladet. Läsombudens utbildningsdagar blir sammanlagt 6–8 under projektets gång.

I november ordnar vi ett inspirationsseminarium för både läsombud, enhetsledare, chefer och alla intresserade. En viktig del av projektet är att engagera chefer och andra som ansvarar för verksamheten på enheterna. För att läsombudsverksamheten ska kunna leva vidare efter projektet är det A och O att de vet vad det handlar om och att vi får höra deras synpunkter på hur läsningen och läsombuden har fungerat på försöksenheter.

Ett bra samarbete med biblioteken är en annan förutsättning för läsombudens verksamhet. Bibliotekens roll är bland annat att se till att det finns tillräckligt med lämpliga lättlästa böcker för målgrupperna. Därför kommer vi också att hålla kontakt med

Projekt Läsombud i Svenskfinland Inspirationseminarium

11 november 2010 kl. 12.30–16.00

i Vegahuset,
Nordenskiöldsgatan 18 A, Helsingfors

Ellinor Forssmed-Östh, enhetschef inom handikappomsorgen i Stockholm och Marie Schelander, läsombud inom äldreomsorgen i Göteborg föreläser.

Projekt Läsombud i Svenskfinland presenteras.

Seminarier riktar sig till projektets läsombud, deras chefer och enhetsledare, bibliotekspersonal och alla intresserade.

Anmäl dig senast 28.10 till projektledare Johanna v. Rutenberg, (09) 4342 36 20 eller johanna.rutenberg@fduv.fi

biblioteken på försöksorterna inom projektet.

Som redaktör och planerare vid LL-Center har jag i många år följt med läsombudsverksamheten i Sverige och Norge och provat på den i liten skala också här hemma och blivit övertygad om att det är ett utmärkt sätt att höja kvaliteten inom omsorgen med ganska enkla medel. Eftersom alla våra samarbetsparter verkar väldigt positiva till projektet tror jag att vi har goda chanser att få till stånd en bra läsverksamhet också här hos oss!

*Johanna von Rutenberg
projektledare
Läsombud i Svenskfinland*

Professor Iréne Johansson, som står bakom Karlstadmodellen, tillsammans med Isak och Maia.

Isak följer intresserat med då Fredrika Abrahamsson läser ur boken med hjälp av mun och händer.

Svensk modell stärker språket hos barn med Downs syndrom

Publicerad i ÅU
12.8.2010

Föräldrar i Pargas har lärt sig modeller att muntligt och med händerns hjälp utveckla barnens kommunikation.

Fredrika Abrahamsson och Anna Öhman är mammor i Pargas som vill satsa på aktiv språkträning med sina barn som har Downs syndrom. Abrahamssons dotter Maia är 9 månader gammal. Då ÅU kommer på besök är det dags för hennes förmiddagslur, så hon kryper nästan genast till kojs. Isak Öhman, 1,5 år, är inte sömning alls. Han hälsar med ett brett leende och kryper nyfiskt runt på golvet så mamma har svårt att hinna med.

Mödrarna har i sommar i Sverige fått stor hjälp att själva lära sig hjälpa barnen i deras språkutveckling då de deltog i en sommarskola i språkträning i Karlstad.

– Det kändes så rätt det vi lärde oss under fyra dagar. Vi märker redan nyttan av vägkosten vi fick.

Den så kallade Karlstadmodellen har utarbetats av Irene Johansson, professor i specialpedagogik och fonetik vid Karlstads universitet. Den går bland annat ut på att använda tecken som stöder talet och också förmågan att

förstå innebörden i ord som beskriver föremål och händelser.

– Det är alltså inte fråga om teckenspråk utan om en kombination av tecken och muntlig framställan för att utveckla kommunikationsförmågan.

Ett exempel är att kombinera ordet ”bil” med händer som gör en ratt-rörelse, eller att förstärka ordet ”båt” med händer som formar en båtstäv. Man övar sig att tala med mun och händer.

På kursen, som familjen fick bidrag från Finlands Svenska Omsorgsstiftelse för att kunna delta i, gjorde deltagarna sitt eget undervisningsmaterial, anpassat till den egna vardagen. I en bilderbok har man t.ex. lagt in foton av familjens egen bil och båt för att föremålen ska kännas mer välbekanta.

Men sommarskolan omfattar mycket mer.

Den lär ut lekar och motoriska övningar, vilka förutom att de utvecklar barnets intellekt och rörelseförmåga också befrämjar språkliga färdigheter.

– Övningarna börjar man med redan hos nyfödda och träningen fortsätter in i vuxen ålder.

Karlstadmodellen är inte avsedd

enbart för medlemmarna i den egna familjen. Också det närmaste nätverket av mor-, farföräldrar och nära släktingar deltog i sommarskolan.

Barn med Downs syndrom är individer med egna personligheter, trots att deras gemensamma nämnare är att ha en kromosom för mycket.

– En del kan lära sig tala och skriva hur bra som helst, andra kanske inte alls. Det är sånt som man inte vet då barnen är små, säger Abrahamsson och Öhman.

Men de tror att barnen oberoende kan gå steget längre med hjälp av Karlstadmodellen. Professor Johansson brukar med jämna mellanrum hålla skolor och föreläsningar i de nordiska länderna. Dessutom finns certifierade handledare som har rätt att sprida modellen vidare.

Men i Finland finns tillsvidare bara två handledare. En i Helsingfors och en i Jakobstad. Abrahamsson och Öhman är inte främjade för tanken att själva ta certifikatet.

Läs mer om Iréne Johanssons sommarskola på www.karlstadmodellen.se.

Text: Folke Pahlman
folke.pahlman(a)fabusy.fi

Martina Roos och Pia Renes.

Johan Blomberg i mitten, fr.vänster Emma Liekari, Inka Timgren, Saimi Heiskanen, Marina Haglund och Siiri Tiilikka.

DuvTeatern på Nationaloperan

En rovfågel flyger in – en variation på Carmen är ett samarbetsprojekt mellan DuvTeatern, dansskolan Blue Flamenco och Finlands Nationalopera.

DuvTeatern är en teatergrupp som funnits i över 10 år. Gruppen består av skådespelare och teaterarbetare med och utan utvecklingsstörning. Tidigare har DuvTeatern spelat egna versioner av teaterklassiker som till exempel *Hamlet* av William Shakespeare och *Tre systrar* av Anton Tjechov. Senast spelade DuvTeatern en barnföreställning baserad på Bröderna Grimms kända barnsagor. Den spelades på en liten scen för bara 30 barn åt gången. Nu ska DuvTeatern spela i Nationaloperans Almisal där det finns plats för 300 personer i publiken.

DuvTeatern repeterar som bäst tillsammans med dansgruppen Blue Flamenco och fyra operasångare från Nationaloperan. Föreställningen heter *En rovfågel flyger in* och baserar sig på George Bizets kända opera *Carmen*. På finska heter den *Mustien siipien lintu*. Föreställningen handlar om en kvinna som heter Carmen. För Carmen är det viktigt att kunna känna sig fri som en fågel. Men Carmen älskar också en soldat som heter Don José. Frihet och kärlek är två av föreställningens teman.

Den allra första föreställningen för publik – premiären – är den 22 januari 2011. *En rovfågel flyger in* regisseras av regissören och skådespelaren Mikaela Hasán. Mikaela har lett DuvTeatern ända sedan den grundades. Sångaren Martina Roos ansvarar för musikplaneringen. Koreografen Anna Palmio och dansläraren Emilia Aho har planerat flamencodansen.

DuvTeatern kommer att få nya webbsidor i mitten av september. Adressen är www.duvteatern.fi. På webbsidorna kan man bland annat följa med vad som händer på repetitionerna. Man kan också diskutera aktuella händelser inom teatervärlden och handikappvärlden.

Nationaloperans webbsidor finns

på adressen www.opera.fi. Dansskolan Blue Flamencos webbsidor har adressen www.kolumbus.fi/blue.flamenco.

På scenen i *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* står skådespelarna Pia Renes, Yvonne Heins, Irina von Martens, Elias Simons, Johan Blomberg, Lotte Schauman, Marina Haglund, Karolina Karanen, Paul Olin, Martina Roos och Carola Haaparinne, flamencodansarna Emma Liekari, Emma Palomäki, Siiri Tiilikka, Inka Timgren, Emilia Aho, Anna Palmio, sångarna Melis Jaatinen, Jyrki Anttila, Ritva-Liisa Korhonen och Raimo Laukka, flamencogitarristen Toni Jokiniitty och pianisten Laura Havu.

DuvTeatern verkar inom ramen för DUV i Mellersta Nyland.

Föreställningarna spelas

Lördag 22.1 2011 kl.16:00 PREMIÄR
i Almisalen på Nationaloperan
Fredag 28.1 kl.12 (Almisalen)
Lördag 29.1 kl.18 (Almisalen)
Tisdag 1.3 kl.18:30 (Sellosalen i Esbo)
Onsdag 2.3 kl.12 (Sellosalen)

Man kan köpa biljetter till föreställningarna via operans biljettkassa, telefon: (09) 4030 2211 eller e-post: [liput\(a\)operafin.fi](mailto:liput(a)operafin.fi). Biljetter kan också köpas från Lippupiste, telefon 0600 900 900.

Livlig sommarträff för Bamsefamiljer

Det var liv och rörelse när Bamsegruppen, en stödgrupp för föräldrar till barn med specialbehov, hade sin traditionella sommarträff lördagen den 14 augusti 2010. I träffen som ordnades på Jaatinens Maja i Malmgård i Helsingfors deltog 12 vuxna och 12 barn.

Viktigt för barnen att träffas

När vi under månadsträffarna och på diskussionsforumet på internet talar om våra barn och beskriver dem och deras funktionshinder kan det vara svårt att skapa en riktig bild av dem. Våra familjeträffar ger en helt annan

Barnen fick kasta loss på Bamsefamiljernas ommarträff.

möjlighet att få lära känna våra barn.

En annan viktig funktion som dessa träffar fyller är att även barnen och syskonen får träffa varandra. Det är viktigt för de s.k. specialbarnen men även för syskonen till specialbarn att få träffa andra specialbarn och andra syskon till specialbarn. Hoppeligen fortsätter familjerna att träffas och barnen får en kontinuerlig kontakt till varandra.

Perfekt mötesplats

Jaatinens Maja, som är belägen i Malmgård i norra Helsingfors, visade sig vara ett perfekt ställe för gruppen att träffas på. Vädret var inte helt på vår sida, vilket gjorde det obekvämt att vistas ute men utrymmena inomhus var desto bättre och nästan som gjorda för vår grupp. Barnen hade gott om plats för både lugna och vildare lekar, varav de senare dominerade. Platsen erbjöd också oss vuxna möjlighet att sitta och prata, och äta de goda pajerna, salladerna och den övriga maten, för att inte glömma Bamsetärtan, en härlig chokladkaka med en härlig bamседekoration gjord av vår hovleverantör Tove Strömsholm. (Se <http://bakalitenkaka-tove.blogspot.com/>). Alla hämtade sitt strå till stacken och alla fick också ta sig några strån hem efteråt.

Vi fick en kort presentation av verksamhetsledare Leena Salonius om föreningarna Jaatinen och Mahdollisuus Lapselle r.y., som huserar i Jaatinens Maja. Föreningarnas verksamhet består bl.a. av ett allaktivitetshus och hemvägledning i form av skraddarsydda träningsprogram av olika proffs för barn med funktionshinder.

Nästa familjeträff

Nästa gång familjerna får möjlighet att träffas blir sannolikt i november då Bamsegruppen firar julfest. Vi rekryterar redan nu barnskötare till denna träff, för att vi föräldrar ska kunna prata med varandra i lugn och ro.

Bamsekakan

När denna artikel är klar ska jag fortsätta diskussionerna, som vi förde på träffen, på diskussionsforumet. Många diskussioner blev på hälft under träffen. Diskussionsforumet är ett perfekt ställe att fortsätta och avsluta diskussionen. På nästa träff bubblar vi alla av nya saker att diskutera.

På tal om det. Vi inleder höstsäsongen med adressbyte. Nästa träff går av stapeln på FDUV/Vegahuset, den 1.9.2010 kl 16.30–19.30. Vi ser framemot träffarna på Vegahuset.

*Text & foto: Monica Björkell-Ruhl
ledare för Bamsegruppen och
mamma till ett specialbarn*

Bamsegruppens träffar i Vegahuset hösten 2010

FDUV, Nordenskiöldsgatan 18 A
Helsingfors

- 1.9: Inget tema
- 29.9: Dagis och Skola för Specialbarn,
föreläsare: Mona-Lisa Möller
- 27.10: Syskon till Specialbarn,
föreläsare: Ej bekräftat.
- 10.11: Juridiska Ombuden
- 24.11: Julfest med hela familjen
- December: Ingen träff

Anmälningar till träffarna:
Monica Björkell-Ruhl, tfn: 040 5109390
e-post: [monicabjorkellruhl\(a\)gmail.com](mailto:monicabjorkellruhl(a)gmail.com)

Bamsegruppen är en stödgrupp för föräldrar till barn med specialbehov. Gruppens huvudverksamhet består av föräldraträffar och ett diskussionsforum på internet men verksamheten har utvecklats till att även bestå av familjeträffar, föreläsningar och rekreation. Mer information finns på: www.bamsegruppen.org

Norrvalla 7–11.6.2010

Familjekurs med ridterapi

”Varmt välkomna till Norrvalla och FDUV:s familjekurs! Vi kommer att ha fem dagar tillsammans här på Norrvalla. Är det någon som kan gissa hur många vi är?”. Svaret löd 27 personer, varav 14 barn, sju ledare och sex föräldrar.

Struktur, rutiner och delad glädje

Under veckan på Norrvalla följde programmet en klar struktur som innebar att alla kunde utveckla lite av sina egna rutiner. Vi samlades på morgonsamling och gick igenom dagens program och ordning varje morgon.

För barnens del inleddes kursen med utelekar. På detta sätt blev bar-

nen bekanta med omgivningen kring Norrvalla. Fotbollsplanen blev ett av favoritmålen för aktivitet samt lekrummet som Norrvallas personal inrett i bottenvåningen.

Gemensamma stunder i terapibasängen, under samlingarna och måltiderna skapade en varm atmosfär bland deltagarna. Vi hjälptes åt under veckan både vid grillen och med att stödja varandra. Fördelen av att ha en liten föräldragrupp kom tydligt fram och dessutom kom deltagarna denna gång från så gott som samma region.

Stallbesök och ridterapi

Kursbarnen åkte två förmiddagar till Rasmusbackens ridstall och bekantade sig med ridning under ledning av ridterapeuten och fysioterapeuten Mari Rinta-Koski. Barnens egna ledare var med under ridningen och underlättade kommunikationen och stödde barnet i den nya situationen.

Det övriga programmet för barnen hade som mål att stimulera barnens färdigheter. Aktiviteterna varierade från fysiska aktiviteter till skapande verksamhet, kommunikationsträning och lek. Syskonen hade delvis eget program beroende på ålder och de önskemål som uppstod under veckan.

I kursprogrammet ingick föreläsningar för föräldrarna av

- kurator Görel Ek-Jussila om barnets identitetsutveckling och självständighet
- specialläkare, foniatr Mikael Grönroos om habilitering
- FT Elina Sagne om habiliteringens betydelse i vardagen utgående från ett familjeperspektiv
- talterapeut Sonja Haga-Erickson om Alternativ och Kompletterande Kommunikation
- pedagogie magister Carola Lithén om samhällets stödformer och lagstiftning
- ergoterapeut Joana Holmlund gav praktiska råd

Under kursen fick familjen stöd av ledarna och kursansvariga att se barnets och sina egna möjligheter och behov.

Tack för alla fina upplevelser tillsammans med fyra underbara familjer, barnen, föräldrarna och ledarna som alla bidrog till en minnesvärd kurs. TACK för rosorna!

*Text & foto:
Elina Sagne-Ollikainen
kursplanerare, FDUV*

Natalie tränar balans på hästryggen.
Jenny borstar modigt en stor hingst.

Eveliina njuter av ridterapi.

Jan grillade perfekta korvar.

Max, Maria, Monica, Mia, Christel, Clarissa, Casandra och Frida i bubbelbadet.

FPA-familjekurs på Päiväkumpu 14–18.6.2010

Två veckor efter att skoleleverna sjungit "den blomstertid nu kommer" åkte fem familjer till Päiväkumpu, Karislojo. Det var dags för familjekurs för barn i skolåldern.

Under den fem dagar långa familjekursen blev skratten många och flere soliga leenden fastnade på bild.

Barnens och syskonens program

Det är ofta så att en kurs blir mycket rolig om det som görs på kursen är intressant och omväxlande. FDUV:s ledare Inga, Alexander (Sander), Mia, Malin, Antti och Julia hade många tips på aktiviteter utöver programstommen. För kursbarnens del var målet att veckan skulle innebära träning av självständighet, kommunikation, sociala färdigheter och förstås att i bästa fall hitta kamrater.

För syskonens del var förhoppningarna att ha en kul vecka och att även i bästa fall hitta kompisar. Alla barnen fick en chans att påverka vad det var de ville göra och med vem. Fritidsaktiviteterna var bland annat frisbeegolf, cykling, gymträning, dans, rodd, simning, bowling, grillning, tygtryck, kollage, spel och biljard. Under veckan knöts vänskapsband och sannolikheten är stor att familjerna kan träffas igen. I alla fall ska några pappor göra det.

Föräldrarnas program

Föräldrarna lyfte fram vikten av att få ny information och att samla krafter och ork

under veckan. De hoppades på att barnen skulle trivas och ha det bra. Tyngdpunkten på kursen lades på råd till föräldrarna om en fungerande vardag. Eftersom barnen är i skolåldern handlade det bland annat om att diskutera identitets- och självständighetsutvecklingen, puberteten och praktiska tips om hur beakta de olika sinnen i vardagen och de kognitiva svårigheterna.

Några lyft ur programmet

Både föräldrar och barn fick motionera under dessa fem dagar. Tre syskon tränade dagligen dans och denna träning kulminerade i en fantastisk dansshow sista kursdagen. En del syskon spelade frisbeegolf, gick på gym och tränade boxning.

Kursbarnen njöt stort av simningen och vissa av rodd, medan bowling blev den egentliga hitten med delad första plats för en matlek där barnen tränade kommunikation.

Föräldrarna aktiverades med en cykeltur, som blev lite extra spännande eftersom rutten var lite oklar. Men tack vare en pappas GPS så gick allt väl till slut.

Sista kvällen ingick trollkarlsuppvissning med Andreas, armbrytningstävling, lekar och spontana uppträdande både med sång och med sånglekar. Ett varmt tack till alla duktiga FDUV ledare och alla familjer som deltog och bidrog till en härlig vecka på Päiväkumpu!

*Text & foto: Elina Sagne-Ollikainen
kursplanerare, FDUV*

Friluftsdagen i Vasatrakten

blev uppskjuten p.g.a. för få anmälda

NYTT DATUM

**lördag 2 oktober 2010
med start kl.14**

Dagen kommer vi att spendera ute i naturen och laga mat på gaskök, bekanta oss med omgivningen, umgås vid lägerelden och grilla. De som vill kan övernatta och uppleva hur det är att sova ute i vindskydd.

Om man vill stanna över natten är det bra att ha med sig eller på sig varma regntåliga utekläder, tallrik, mugg och bestick samt sovsäck och liggunderlag.

Alla intresserade får delta. Personal och assistenter är också välkomna! Deltagaravgift: 10 euro, resorna bekostas själv

Anmäl dig till Tina senast fredag 24 september:

Tina tfn: (06) 319 56 55

e-post: tina.holms(a)fduv.fi

Välkommen med!

FDUV och Steg för Steg deltog i

Världen i Byn 29–30.5.2010

i Kajsaniemiparken i Helsingfors

I nästa nummer av Gula Pressen ingår en intervju med Jukka Routimo och hans upplevelser om att vara med i Världen i byn som utställare.

Sonja från Stödpersonprojektet och Jukka, Stefan och Daniela från Steg för Steg.

är till för att DUV-föreningarna lättare ska nå sina medlemmar med information om evenemang som är på kommande. Föreningarna kan, förutom att skriva vad som är på gång, framöver också berätta om vilka evenemang som redan varit. Foton får också gärna finnas på denna sida. Skicka materialet till gulapressen(a)fduv.fi. Nästa tidning har deadline 23 november 2010 och utkommer vecka 50.

DUV i Karlebynejden

Föreningens webbplats: www.duvk.kpnet.com/

Den traditionella **soppdagen** ordnas lördagen den **6 november 2010 kl. 11.30–15.00**. Plats meddelas närmare i ÖT så håll ögonen öppna.

DUV i Jakobstadnejden

Föreningens webbplats: www.jakobstad.duv.fi

Soppdag lördagen den **30 oktober klockan 10.30–13.30** på Jakobsgatan 37
Pris: 6 euro vuxen / 3 euro barn
Pröva lyckan i vårt snabblotteri samtidigt. Varmt Välkomna!

DUV i Vasanejden

Föreningens webbplats: www.duv-vasanejden.com

Sofia är tillbaka från mammaledigheten och Tina tackar för sig.

Soppdagen närmar sig med stormsteg. Den ordnas söndagen den **31 oktober kl. 11.30-14.00** på Evangeliska folkhögskolan. Alla är hjärtligt välkomna!

DUV i Sydösterbotten

I somras ordnade vi i Syd-Österbotten en sommarens på Vargholmen i Kalax med korvgrillning och spelmän. Nu när hösten är i antågande ordnar vi i samarbete med Närpes vuxeninstitut kurserna **Rör på dig** och **Sjung med oss**. Vuxeninstitutet kommer även att ordna en **matlagningskurs** två onsdagkvällar i oktober. Senare i år, när julen står inför dörren, kommer vi att ställa till med **julfest**. Vill du veta mera om höstens evenemang i Syd-Österbotten, vänligen tag kontakt. Frida Håkans, tfn: 050 381 86 56, e-post: frida.hakans@gmail.com

DUV på Åland

Föreningens webbplats: www.aland.duv.fi

Fritidsaktiviteter hösten 2010

Fritidsverksamhet för ungdomar i åldern 12-19 år

Plats: Uncan Tid: 18.00–20.30 på måndagar

Terminen startar 6.9 och slutar 29.11

- ingen avgift

Fritidsverksamhet för ungdomar i ålder 20 år och uppåt

Plats: Café MUG, Köpmansgatan 11, Emmaushuset.

Tid: 18.00–20.30 på måndagar

Terminen startar 6.9 och slutar 29.11

- ingen avgift

Bowling

Plats: Idrottsgården

Tid: 16.00–17.00 på tisdagar

Terminen startar 7.9 och slutar 30.11

Terminsavgift: 35 euro

Folkdans

Plats: Röda Korsgården Tid: 19.00-20.30 på onsdagar

Terminen startar 29.9 och slutar 29.11

Ansvarig ledare: Solveig Krogell

Anmälan till Medborgarinstitutet tel. 531620 fr.o.m. 29.8.2010

Terminsavgift: 28 euro

Innebandy/fotboll

Plats: Strandnäs Högstadieskola

Tid: 18.30–20.30 på torsdagar

Terminen startar 9.9 och slutar 25.11

Terminsavgift: 35 euro

DUV i Västnyland

Föreningens webbplats:

www.vn.duv.fi

DUV i Västnyland rf ordnade på våren en konstkurs i Ekenäs. Sirkka Koskinen fungerar som lärare och Nanny Sundström som assistent. På kursen fick deltagarna jobba med akrylmålning, akvarellmålning (stilleben), fri teckning samt monitypi.

Monitypi är den enklaste formen av konstgrafik. Här målar man på en glasskiva eller ett kakel och överför bilden till pappret, genom att trycka pappret mot skivan. Man kan överföra bilden bara en gång, sedan behöver man fylla på med färg på plattan för att göra ett nytt tryck. Det betyder att varje bild är unik, då den ändras lite för varje tryck. Bilderna längst ner hör till en sådan serie.

Kursen hade följande deltagare:

Anja Saikkonen, Kari Ström, Gun Sundqvist, Gunilla Thorström, Lena Berglund, Magnus Silvan, Beatrice "Miso" Engblom, Johanna Rönnerberg och Michaela Riska.

DUV i Västra Åboland

Föreningens webbplats: www.aboland.duv.fi

VÄLKOMMEN PÅ HALLOWEEN STORDANS

TILL PARGAS
6.11.2010 KL 13-19
MALMS SKOLA, PARSBYVÄGEN 12

KLÄ GÄRNA UT DIG!
PRIS UTDELAS TILL DEN BÄSTA DRÄKTEN!

DANS TILL LBB

LOTTERI
ORDNAS

MENYN BESTÅR AV: SKINKFRESTELSE, SALLAD, BRÖD SAMT
EFTERRÄTT KAFFE OCH TÄRTA
Meddela ifall det finns några allergier!

PRIS: 20 EURO/PERSON

ANMÄL DELTAGANDE SENAST 21.10 TILL aboland@duv.fi
eller Anna 045 1318926, helst mellan 17.00-20.00

DUV i Mellersta Nyland

Föreningens webbplats:
www.mn.duv.fi

Höstens karaoke

på karaokebaren Anna K
fortsätter.

Följande karaketider är
lördagen den 18 september
och lördagen den 16 oktober
kl. 13–15

Adress: Annegatan 24,
Helsingfors

Kom med och sjung!

Sensoteket och biblioteket i Vegahuset

håller kvällsöppet första tisdagen i månaden

Biblioteket är öppet måndag–fredag kl. 9–16 och första
tisdagen i månaden kl. 9–19.

Mera information ger Åsa Öhrman
[asa.ohrman\(a\)fduv.fi](mailto:asa.ohrman(a)fduv.fi), tfn (09) 43 42 36 25

Sök böcker via webben: www.biblioteket.fduv.fi

Sensoteket besöker man genom att kontakta
Elina Sagne-Ollikainen, [elina.sagne-ollikainen\(a\)fduv.fi](mailto:elina.sagne-ollikainen(a)fduv.fi),
tfn (09) 43 42 36 15

Besökstider vardagar 9–16 och kvällsöppet första tisdagen i
månaden till kl. 19.

Händer på FDUV/Lärum i Vasa

På gång i Sensoteket i Vasa

öppet varje vardag kl.9-16

När den här tidningen kommer ut så har hösten kommit efter den fina och varma sommaren. Snart blir träden färggranna och mörkret kommer sakta smygande. Då skulle vi vilja tipsa om skön avslappning i Sensoteket. Välkomna!

Vi har som vanligt öppet varje vardag kl.9-16 Det enda man behöver göra är att ringa och boka tid.

Under höstens gång ordnar vi ett extra evenemang varje månad. Det är olika teman varje gång men man får också passa på att ta ett dopp i bollhavet eller en vilopaus i vattensängen under tiden. Evenemangen passar alla oberoende av ålder. Välkomna!

ÄVENTYRSKVÄLL

Kom och upplev ett roligt och spännande äventyr med dina sinnen i Sensotekets värld. Skattjakten börjar kl.18. Tidpunkt: Torsdagen den 30 september 2010 kl.18–20.

DISCO

Upplev discomusik och discorytmer i Sensoteket fredagen den 15 oktober 2010 kl.18.00–20.30. På programmet finns bland annat beundrarpost, saft och popcorn.

KARAOKEKVÄLL

Kom och sjung karaoke tillsammans med oss i Sensoteket torsdagen den 11 november 2010 kl.18–20.

ALLSÅNG

Under de funktionshindrades vecka ordnas allsång i Sensoteket torsdagen den 2 december 2010 kl.13–15. Vi sjunger kända trallvänliga jullåtar tillsammans till Ulla Stinas dragspelsackompanjemang. Det bjuds på pepparkakor och glögg.

Anmälan till varje enskilt evenemang riktas till Annika på FDUV, e-post: [fduv.vasa\(a\)fduv.fi](mailto:fduv.vasa(a)fduv.fi) eller tfn: (06) 319 56 52 senast tre vardagar före.

Evenemangen kostar 5 euro och max 15 deltagare kan tas emot. Om du behöver ledsagare är hon eller han välkommen med avgiftsfritt.

Ta gärna kontakt om det är något ni funderar på eller har önskemål kring!

Glada hösthälsningar,

Tina Holms och Annika Björne

Avslappning i Sensoteket

Varierande avslappning för alla sinnen i t.ex. skön gunga eller vattensäng. Sensoteket är en rogivande miljö med skön musik och vackra synintryck. Se gärna mera på www.sensoteket.fi. Avslappning i Sensoteket har positiv inverkan för både kropp och själ, även i förebyggande syfte.

Onsdagar jämna veckor kl. 17–18

höstsäsong veckorna 36–48 (7 gånger),
vårsäsong veckorna 2–18 (9 gånger)

Ledare: Camilla Jofs

Plats: Handelsplanaden 20 B (ingång från Fredsgatan 16)

Arr: FDUV och Vasa stads idrottsavdelning

Deltagaravgift: 28 euro/säsong

Max 10 deltagare. Ännu hinner du med!

OBS! Anmälan på förhand till FDUV

på telefon (06) 319 56 52 senast 17.9.2010.

Vänskapskortet gäller i Sensoteket.

TEMA HISTORIA PÅ LÄRUM i Vasa

torsdag 30 september klockan 16-18

Kom och bläddra i vår nya bok "Från stenåldern till nutid – Europas historia och världshistorien i lättläst version", träffa författaren till "Solklart Historia" Lena Frilund, bekanta dej med Lärums nya Solklart-sidor på nätet och pröva på Serholts underbara historia-material.

Välkommen in för nya tips och ideér!

Malike hjälpmedel

Malike tillhandahåller funktionshjälpmedel för alla med speciella behov under alla årstider. Alla har rätt till upplevelser, fart och glädje tillsammans med andra. Individuellt anpassade funktionshjälpmedel möjliggör deltagande.

Ring FDUV, tfn: (06) 319 56 52, för uthyrning och förfrågningar. Se gärna www.malike.fi.

Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap

Temakvällen riktar sig till alla oberoende av funktionsnedsättning.

I och med ändringen i handikappservicelagen från 1.9.2009 har betydelsen av att göra upp en serviceplan stärkts. När och varför skall man begära en serviceplan? På vilket sätt skiljer den sig från andra planer som t.ex. en individuell plan eller en habiliteringsplan. Vilken nytta har jag av ytterligare en plan? Det här får du mera information om på temakvällen.

Onsdag 29 september 2010, kl 17.30–20.30

Vegahuset, Nordenskiöldsgatan 18 A, Helsingfors

Medverkar: Martina Nygård, ledande socialarbetare i Esbo
Johanna Lindholm, juridiskt ombud i Svenskfinland

Arrangör: pro.studium/FDUV, Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappområdet, DUV i Mellersta Nyland

Lördag 7 oktober 2010, kl. 18.00–20.30

Församlingscentret i Jakobstad, Ebba Brahe Esplanaden 2

Medverkar: Hannele Grankvist, avdelningschef, Socialcentralen i Jakobstad
Görel Ek-Jussila, kurator, Omsorgsbyrån i Jakobstad
Johanna Lindholm, juridiskt ombud i Svenskfinland

Arrangör: pro.studium/FDUV, CP-förbundet, Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappområdet, Jakobstad, Autism- och Aspergerföreningen r.f.

Lördag 16 oktober 2010, kl 10.00–14.00

Åbo stadsbibliotek, Slottsgatan 2, Åbo

Medverkar: Birgitta Huurre, planerare inom handikappservicen i Åbo
Johanna Lindholm, juridiskt ombud i Svenskfinland
Tiina Kumpuvuori som talar om serviceplan ur brukarperspektiv

Arrangör: pro.studium/FDUV, CP-förbundet, Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappområdet, DUV i Västra Åboland

Lördag 27 oktober 2010, kl 17.30–20.30

Seniora i Ekenäs, Prästängsgatan 14

Medverkar: Lena Westerholm, socialhandledare inom handikappservice, Raseborg
Ulrika Krook, juridiskt ombud i Svenskfinland

Arrangör: pro.studium/FDUV, CP-förbundet, Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappområdet, DUV i i Västnyland

Mera information finns på www.fduv.fi

På grund av serveringen är vi tacksamma om du anmäler dig till

Marita Mäenpää, tfn (09) 43 42 36 13, marita.maenpaa@fduv.fi

Rekreationsdagar

för föräldrar till barn med särskilda behov
24–26.9.2010 på Kvarnuddens kurscentrum i Pernå

Några platser kvar!

Anmälning senast 20.9 till
Elina Sagne-Ollikainen,
tfn: (09) 43 42 36 15 eller
elina.sagne-ollikainen@fduv.fi

Familjehelg – en helg med vila och innehåll

8–10.10.2010

på Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla, Vörå

Helgen vänder sig till familjer som har barn med funktionshinder/utvecklingsstörning i åldern 0–8 år.
Sista anmälningdagen: 20.9.2010.
Deltagaravgift: 60 € per vuxen
25 € per barn

INTRESSERAD?

Ta kontakt med Annika Björne,
fduv.vasa@fduv.fi
eller ring (06) 319 56 52

Mammahelg

20–21.11.2010 på

Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla, Vörå

Deltagaravgiften är 60 € per person.

Sista anmälningdagen är 5.11.2010

Närmare information och anmälning: Annika Björne,
fduv.vasa@fduv.fi
eller ring (06) 319 56 52

Kommunicera tillsammans – bilder, kommunikationspärm och stödtecken

Kursen ordnas 11-13.11.2010 på Habben i Helsingfors

Information om kursen finns på www.folkhalsan.fi/habben

 folkhälsan

Juridiskt ombud i Svenskfinland för det finlandssvenska handikappområdet

Vad är aktuellt just nu inom handikappsektorn?
Vad görs för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning?

På webbplatsen www.juridisktombud.fi finns uppdaterad information om vad som händer inom handikappolitiken och på lagstiftningsfronten.

Syskonkurs

för 18+ och äldre

1-2 oktober 2010 i Vegahuset

Nordenskiöldsgatan 18 A, Helsingfors

Lyckan över att känna igen sig och inse att det finns andra som har upplevt något liknande som du. Så kan man kort formulera innehållet och målet med en syskonkurs. Kom med och prata av dig! Vi lagar sydamerikansk mat tillsammans, pratar om det som är aktuellt i vårt liv just nu och träffar andra syskon.

Övernattningmöjlighet i Vegahuset för dem som vill.

Deltagaravgift: 20 euro

Anmälning senast 20.9 till Elina Sagne-Ollikainen,
tfn: (09) 43 42 36 15 eller [elina.sagne-ollikainen\(a\)fduv.fi](mailto:elina.sagne-ollikainen(a)fduv.fi)

FDUV

Barnens dag

lördagen den 30 oktober 2010 kl.9.30-18.00
på Kronoby folkhögskola

Familjer med barn i skolåldern är välkomna med. Programmet består av olika workshops för syskon, barn med utvecklingsstörning och föräldrar, sång, konst och samtal m.m.

Priset som uppbärs för dagen är för trakteringen (lunch, kaffe och middag).

Anmälan riktas till Tina Holms på FDUV

e-post: [tina.holms\(a\)fduv.fi](mailto:tina.holms(a)fduv.fi), tfn: 040 567 92 57

Pieni päiväsäde - Lilla ögonsten
Raisa Cacciatore, Matilda Friberg-Hommas, Susanne Ingman-Friberg, Lea Hyvärinen, Osmo Penna
ISBN: 978-951-0-36715-5
Utgivare: WSOY Pris: 10 euro

Syftet med boken är att stödja familjer som fått ett barn med funktionsnedsättning. Boken innehåller facktexter, pigga bilder, rim och ramsor och kommentarer av andra föräldrar. Texterna är på både finska och svenska.

Fortbildning

Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest

Innehåll

9.30–12.00 Ida och Filip, läsförståelsetest för åk 5
Fortbildning i användandet av materialet och diskussion
Ann-Katrine Risberg/Kjell Staffans

12.00–13.00 Lunch

13.00–16.00 Att utveckla och bedöma elevers läsförståelse under hela skoltiden – i teori och praktik
Barbro Westerlund

Helsingfors

Måndagen den 20 september

Plats meddelas senare

Åbo

Tisdagen den 21 september

Mauno Koivisto center, Mötesrum 3

BioCity, Artillerigatan 6

Vasa

Onsdagen den 22 september

Academill, Strandgatan 2, rum D402

Förfrågningar:

[ann-katrine.risberg\(a\)abo.fi](mailto:ann-katrine.risberg(a)abo.fi), tfn: 050 365 42 84

Anmäl dig till Tina Holms, tfn: 040 567 92 57

e-post: [tina.holms\(a\)fduv.fi](mailto:tina.holms(a)fduv.fi)

**International
Association
for the
Karlstad Model**

bjuder in till
**Nordisk Konferens om
Karlstadmodellen**
med
Irène Johansson
Karlstadmodellen

12-14 November 2010
i Vasa i Finland
(hålls på svenska)

Lokal: EFÖ Evangeliska Folkhögskola, Vasa
Pris: 40 euro. Kursen vänder sig till dig som är nyfiken på ett sätt att samarbeta i språkträningen. Inga förkunskapskrav.

Anmälan görs senast 8 oktober på www.iakm.org.

Kalender 2010

20.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Helsingfors. Mera info på sidan 23

21.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Åbo. Mera info på sidan 23

22.9 Nytt finlandssvenskt läsförståelsetest i Vasa. Mera info på sidan 23

23.9 VAMPO och personlig assistans i Vasa. Mera info på www.fduv.fi

24–26.9 Rekreationsdagar för föräldrar till barn med särskilda behov på Kvarnuddens kurscentrum i Pernå. Mera info på sidan 22

28–29.9 Nordisk Snoezelen konferens Sannäs gård, Borgå. Mera info på www.fduv.fi

29.9 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap i Vegahuset, Helsingfors. Mera info på sidan 22

29.9 Bamsegruppens träff i Vegahuset, Helsingfors. Mera info på sidan 15

30.9 Äventyrskväll på Sensoteket i Vasa. Mera info på sidan 21

30.9 Tema historia på Lärum i Vasa. Mera info på sidan 21

30.9 Vår kreativitet som kraftkälla för oss 60 plus, del 2. Mera info på www.fduv.fi

1–2.10 Syskonkurs för 18 + och äldre i Vegahuset. Mera info på sidan 23

2.10 Friluftsdag i Vasatrakten. Mera info på sidan 17

7.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap i Församlingscentret i Jakobstad. Mera info på sidan 22

8–10.10 Familjehelg på Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla i Vörå. Mera info på sidan 22

15.10 Disco på Sensoteket i Vasa. Mera info på sidan 21

16.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap i Åbo stadsbibliotek. Mera info på sidan 22

27.10 Bamsegruppens träff i Vegahuset, Helsingfors. Mera info på sidan 15

27.10 Serviceplanen och handikappservicelagen som arbetsredskap i Ekenäs. Mera info på sidan 22

28–31.10 LL och läsombud på Helsingfors bokmässa. Mera info på sidan 11

30.10. Barnens dag på Kronoby folkhögskola. Mera info på sidan 23

10.11 Bamsegruppens träff i Vegahuset, Helsingfors. Mera info på sidan 15

11.11 Inspirationsseminarium i Vegahuset, Helsingfors. Projekt Läsombud i Svenskfinland. Mera info på sidan 12

15.11 Karaokekväll på Sensoteket i Vasa. Mera info på sidan 21

20–21.11 Mammahelg på Folkhälsan Rehab Center, Norrvalla i Vörå. Mera info på sidan 22

12–14.11 Nordisk konferens om Karlstadmodellen i Vasa. Mera info på sidan 23

24.11 Bamsegruppens träff i Vegahuset, Helsingfors. Mera info på sidan 15

2.12 Allsång på Sensoteket i Vasa. Mera info på sidan 21

FDUV och Steg för Steg deltar i

temaveckan för personer med utvecklingsstörning

29.11–5.12.2010 med olika evenemang runt om i Svenskfinland

Mera information kommer i FDUV:s kalender på webben, www.fduv.fi/kalender